

SAMENVATTING STUDIE CLIMACT "SCENARIO'S VOOR ELECTRICITEITSBESPARING IN BELGIË"

1. De Belgische elektriciteitscentrales zijn aan het verouderen. Een belangrijk deel ervan bereikt in de komende jaren het einde van zijn levensduur. Ook de kerncentrales zullen vanaf 2015 tot 2025 stapsgewijs sluiten. Een gebrek aan een duidelijke toekomstvisie over ons energiebeleid en vertragingen in investeringsbeslissingen hebben geleid tot een potentieel tekort aan productiecapaciteit, afhankelijk van hoe de elektriciteitsvraag evolueert en hoe snel nieuwe productiecapaciteit kan gebouwd worden.
2. Een recente analyse door de federale regulator van de elektriciteitsmarkt (de CREG¹) benadrukt dat het beperken van de groei van de elektriciteitsvraag een aanzienlijk verschil zou maken in hoeveel bijkomende capaciteit vereist zal zijn. Het is daarom van doorslaggevend belang om een duidelijk beleid uit te stippelen om het grote energiebesparingpotentieel dat in België voorhanden is, aan te boren.
3. In deze context gaven Greenpeace Belgium en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen opdracht aan Climact voor een studie om dit groot elektriciteitsbesparingpotentieel in kaart te brengen en de impact daarvan te bepalen op de groei in de elektriciteitsvraag.
4. De studie werd uitgevoerd op basis van consultaties, rapporten en gegevens afkomstig van vele organisaties, waaronder het Federaal Planbureau (FPB), de CREG, het Fraunhofer Instituut en de Europese Commissie, evenals eigen recent werk van Climact voor het Waalse Gewest over scenario's voor een verminderde CO₂-uitstoot in 2050. Er werden volledig onafhankelijke conclusies uitgewerkt, waarvoor enkel Climact verantwoordelijk is.
5. De studie toont aan dat
 - De prognoses voor de Belgische elektriciteitsvraag voor 2015 en 2020 zijn tijdens de laatste 3 jaar naar beneden bijgesteld. De inschattingen voor de elektriciteitsvraag liggen in de meest recente publicaties 15% lager dan eerdere ramingen. Bovendien houden deze recente studies slechts gedeeltelijk rekening met de beperkte groei in de elektriciteitsvraag van 2005 tot 2010 en de daling van 2% in 2011 in vergelijking met 2010.²
 - De elektriciteitsvraag is in de referentiescenario's van het Federaal Planbureau voor 2015 gedaald van 98 TWh (gepubliceerd in 2009) naar 86 TWh (gepubliceerd in 2011), dit is een effectieve daling van de verwachte groei tussen 2010 en 2015 van 18% naar 3%³. Bovendien gaat de laatste publicatie van het Federaal Planbureau uit van een gemiddelde jaarlijkse groei van het BBP per capita van 1,6% tussen 2010 en 2015, wat in het

¹ Belgische Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas

² Gebaseerd op cijfers van de Belgische federatie van netbeheerders (Synergrid).

³ Voor 2020 zijn deze cijfers: van 104 TWh (2009) naar 90 TWh (2011), waarbij de verwachte groei daalt van 24% naar 8%.

licht van de schattingen van het BBP, rond 0 tot 0,5% voor 2012, te optimistisch zou kunnen blijken.

- ELIA, de Belgische transmissienetbeheerder, publiceerde onlangs haar "Ontwikkelingsplan 2010-2020", eerst als ONTWERP in 2010 en vervolgens een DEFINITIEVE versie in 2011. De door ELIA gehanteerde inschattingen van de elektriciteitsvraag in het ontwerprapport waren gebaseerd op de oudere ramingen van het FPB die dateren van 2009. ELIA hield daarbij wel rekening met de impact van de economische crisis van de voorbije jaren. De resulterende inschattingen van de elektriciteitsvraag voor 2020 in het ELIA ONTWERP-rapport (2010) liggen tussen 84 en 96 TWh, wat ongeveer overeen komt met het referentiescenario van het FPB uit 2011 waarin staat dat we 90 TWh zullen verbruiken. **Het DEFINITIEF rapport van ELIA (2011) paste de scenario's uit het ontwerprapport uit 2010 aan op basis van recente inzichten. Dit resulteerde voor het "hoge energievraag scenario" in een elektriciteitsvraag in 2015 die gelijk is aan de elektriciteitsvraag in 2006 (~83 TWh) wat de stelling ondersteunt dat er praktisch geen groei zal zijn in de elektriciteitsvraag de komende jaren.** In het "lage energievraag scenario" blijft het elektriciteitsverbruik nagenoeg constant tot tot 2030, terwijl het "hoge energievraag scenario" verder aangroeit tot 92 TWh. De analyse van de CREG uit 2011 is gebaseerd op de hoge ramingen van het ONTWERP-scenario van ELIA.
- In de lijn van deze laatste trends toont de modellering door Climact – die gebruik maakt van het uitgebreide modelleringswerk van het Britse Department Energy and Climate Change – aan dat **een scenario van "nulgroei van de elektriciteitsvraag" inderdaad realistisch is. Dit zou de elektriciteitsvraag tot 2030 beperken tot ongeveer ~81 TWh. In vergelijking met het recente referentiescenario van het FPB (2011), zou dit scenario 4 TWh vermijden in 2015, of 5% van het elektriciteitsverbruik.** Alle noodzakelijke instrumenten zijn commercieel beschikbaar, maar een succesvolle implementatie zal vereisen dat alle belanghebbenden in dezelfde richting werken.
- Tot slot toont de studie dat door ten volle gebruik te maken van het beschikbare technische potentieel voor elektrische energie-efficiëntie; **de elektriciteitsvraag zelfs zou teruggedrongen kunnen worden in vergelijking met 2010, van -1 tot -4% in 2015 en -2 tot -12% tegen 2030 vs. 2010**, afhankelijk van de trends in de vervanging van elektrische energie in de woonsector. Dit vereist een hoog ambitieniveau, maar het zou aanzienlijke voordelen opleveren voor de Belgische economie en de behoefte aan nieuwe productiecapaciteit verder beperken. **Door zich eerst te concentreren op energiebesparing en pas later op de elektrificatie kan men tot 6 TWh besparen tegen 2015, wat overeenkomt met een daling van ~7% ten opzichte van het referentiescenario.**
- De industrie vertegenwoordigt 50% van de huidige vraag en is daarom cruciaal in het beperken van de groei van de elektriciteitsvraag. Hoewel er al hard gewerkt wordt in de verschillende industriële sectoren om de

- energiebehoefte te beperken, blijft er nog voldoende potentieel om het efficiënt gebruik van energie op te drijven.
- De woonsector vertegenwoordigt nog eens een derde van de vraag en heeft nog een groot potentieel voor energie-efficiëntie. Anderzijds zal de elektrificatie waarschijnlijk tot een verdere groei in de elektriciteitsvraag leiden, vooral na 2020.
 - De dienstensector staat in voor het grootste deel van de resterende vraag (~17%). Deze werd minder gedetailleerd gemodelleerd dan de andere sectoren, maar onderzoek door het Fraunhofer Instituut wijst op een aanzienlijk potentieel voor energie-efficiëntie in België, waardoor het ook mogelijk wordt de elektriciteitsbehoefte te stabiliseren.
 - De transportsector werd niet in detail geanalyseerd, omdat deze een zeer beperkt deel van de huidige elektriciteitsbehoefte vertegenwoordigt (~2%), met een beperkte geraamde groei tot 2020.
6. De impact op investeringen en brandstofkosten werd niet berekend in deze analyse. Climact heeft de economische impact wel berekend in een studie voor het Waals Gewest over 2050⁴, waaruit gebleken is dat energiebesparingsmaatregelen een positieve financiële netto-impact hebben in vergelijking met een referentiescenario.
7. Deze studie is slechts een eerste stap. Ze is gebaseerd op beperkte gegevens en vereist verdere analyse voor elk van de sectoren. De impact op de piekvraag moet ook in meer detail gemodelleerd worden om zich ervan te verzekeren dat de vermindering in de vraag effectief omgezet kan worden in een verminderde behoefte aan productiecapaciteit.
8. **Op basis van dit onderzoek kan men echter met zekerheid argumenteren dat een stijging in de elektriciteitsvraag in België niet onvermijdelijk is: er bestaan veel mogelijkheden in alle sectoren om de elektriciteitsbehoefte te beperken zonder een negatieve impact op de groei van de industrie of zonder aan comfort in te boeten in onze woningen. We moedigen daarom verder onderzoek aan, gebaseerd op een gediversifieerde reeks modellen met een zo groot mogelijke transparantie.**
9. Dit rapport is als volgt opgebouwd: Hoofdstuk (A) beschrijft de context van het onderzoek en de aanpak; Hoofdstuk (B) bekijkt bestaande studies en detailleert de elektriciteitsbehoefte in de laatste ramingen van het FPB; Hoofdstuk (C) ten slotte beschrijft alternatieve scenario's gebaseerd op een nulgroei of maximale efficiëntie volgens onze eigen modellering.

⁴ « Vers une Wallonie Bas Carbone en 2050 », een studie in opdracht van het Waals Agentschap voor Lucht en Klimaat (wordt momenteel voltooid).